O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

2026-yil 25-26-sentabr

(2-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 315-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., т.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

5. Najmiddinov D.R. Raqamli iqtisodiyot muhitida bo‘lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari // NamDU ilmiy jurnali. – 2024. – №10.

6. Erkinova S. Bugun internet, ertaga taraqqiyot: “Raqamli O‘zbekiston” yo‘li // Oriental Renaissance. – 2025. – 5(10). – B. 223–225.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOTURIZM VA TRANSPORT-LOGISTIKA XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI

Saloxitdinov Sherzod Farhodovich
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali dotsenti
Xolmo‘minova Diyora Nurullo qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2- bosqich magistranti
Shamsiddinova Dilafro‘z Faxriddin qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2- bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini oshirishning iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilingan. Ikki soha o‘rtasidagi funksional bog‘liqlik — ekoturizm mahsulotining raqamli platformalar orqali tashkil etilishi va uni iste’molchiga transport-logistika tizimi orqali yetkazib berish jarayoni — yaxlit iqtisodiy zanjir sifatida ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda O‘zbekiston misolida statistik ko‘rsatkichlar asosida xizmat sifatini raqamlashtirish darajasi va uning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri baholangan, shuningdek xizmat sifatini oshirishning amaliy yo‘nalishlari (raqamli bron qilish tizimlari, aqlli logistika yechimlari, sifat monitoringi platformalari) taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, ekoturizm, transport-logistika xizmatlari, xizmat sifati, iqtisodiy mexanizmlar, raqamlashtirish, logistika infratuzilmasi, bozor raqobatbardoshligi.

So‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarning tez sur’atlar bilan joriy etilishi xizmat ko‘rsatish sohalarining, jumladan turizm va transport-logistika tarmoqlarining rivojlanish traektoriyasini tubdan o‘zgartirmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Butunjahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma’lumotlariga ko‘ra, ekologik turizm segmenti jahon turizm bozorining eng tez o‘sib borayotgan qismlaridan biri hisoblanadi[5]. Shu bilan birga, ekoturizm mahsulotining raqobatbardoshligi nafaqat tabiiy resurslar salohiyatiga, balki uni iste’molchiga yetkazib berish tizimi — transport-logistika xizmatlarining sifati va tezligiga ham bevosita bog‘liqdir. ‘

[5]UNWTO. Tourism Highlights, 2023 Edition. — Madrid: World Tourism Organization, 2023. — P. 14-16.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoni bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmonida ekologik turizmni rivojlantirish va turistik infratuzilmani zamonaviylashtirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan[6]. Mazkur maqolaning maqsadi — raqamli iqtisodiyot sharoitida ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini oshirishning iqtisodiy mexanizmlarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo’yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi va tahlil natijalari

Ekoturizm va transport-logistika xizmatlari o‘rtasidagi iqtisodiy bog‘liqlikni M. Porterning qiymat zanjiri nazariyasi nuqtai nazaridan tahlil qilish mumkin[7]. Ushbu yondashuvga ko‘ra, ekoturizm mahsulotining yakuniy qiymati bir qancha bosqichlarda — mahalliy hamjamiyat va tabiiy resurslar darajasidan tortib, transport ta’minoti, logistika markazlari va raqamli sotuv platformalarigacha bo‘lgan zanjirda shakllanadi. Har bir bosqichda xizmat sifatining pasayishi umumiy iste’molchi qiymatining kamayishiga olib keladi.

Jahon banki tomonidan ishlab chiqilgan Logistika Samaradorligi Indeksi (LPI) bo‘yicha O‘zbekiston 2023-yilda 139 ta davlat orasida sezilarli ilgarilab, logistika infratuzilmasi va xalqaro yuk tashish sifati ko‘rsatkichlari bo‘yicha ijobiy dinamikaga erishdi[8]. Bu, o‘z navbatida, mahalliy ekoturizm hududlariga (Chotqol, Nurota-Qiziltepa, Zomin milliy bog‘lari) tashrif buyuruvchi sayyohlar sonining ortishiga bevosita ta’sir ko‘rsatdi, chunki transport qulayligi ekoturizm marshrutlarini tanlashda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat sifatini oshirishning uchta asosiy iqtisodiy mexanizmini ajratib ko‘rsatish mumkin: birinchidan, raqamli platformalar orqali tranzaksiya xarajatlarining kamayishi (R. Kouzning tranzaksion xarajatlar nazariyasiga muvofiq)[9]; ikkinchidan, real vaqt rejimida sifat monitoringi orqali axborot assimetriyasining bartaraf etilishi; uchinchidan, aqlli logistika yechimlari (GPS-kuzatuv, marshrutlarni optimallashtirish algoritmlari) yordamida yetkazib berish vaqti va xarajatlarining qisqarishi. Quyidagi jadval va grafikda ushbu jarayonlarning O‘zbekiston misolidagi dinamikasi keltirilgan.

1-jadval. O‘zbekistonda ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini tavsiflovchi asosiy ko‘rsatkichlar dinamikasi

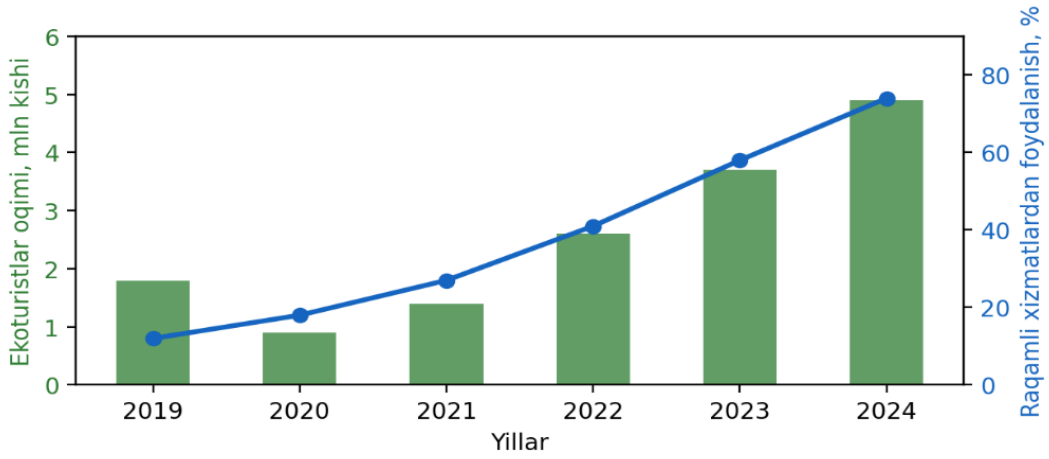
№	Ko’rsatkich	2019-yil	2024-yil
1	Ekoturistlar oqimi, mln kishi	1,8	4,9
2	Raqamli bron qilish va logistika xizmatlaridan foydalanish, %	12	74
3	Transport-logistika xarajatlarining tannarxdagi ulushi, %	27	19

[6]O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoni.
[7]Porter M. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. — New York: Free Press, 1985. — P. 33-61.
[8]World Bank. Logistics Performance Index 2023. — Washington, D.C.: World Bank Group, 2023.
[9]Coase R. The Nature of the Firm // Economica. — 1937. — Vol. 4, No. 16. — P. 386-405.

4	Mahalliy ekoturizm mahsulotlarini eksport qiluvchi sub’ektlar soni	46	183

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, 2019-2024-yillar mobaynida raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi 12 foizdan 74 foizgacha oshgan, bu esa transport-logistika xarajatlarining tannarxdagi ulushini 27 foizdan 19 foizgacha qisqartirishga imkon bergan. Bunday tendensiya J. Rodrigning transport-logistika tizimlari nazariyasida ta’kidlangan "raqamlashtirish orqali xarajatlarni kamaytirish" qonuniyatini tasdiqlaydi[10].

1-grafik. O'zbekistonda ekoturistlar oqimi va raqamli logistika-turistik xizmatlardan foydalanish dinamikasi (2019–2024)

Manba: muallif tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi va Turizm agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Grafikda aks ettirilgan ma’lumotlar ekoturistlar oqimi va raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi o‘rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjudligini ko‘rsatadi. Bu, o’z navbatida, xizmat sifatini oshirishning eng samarali yo‘li — an’anaviy usullarni raqamli boshqaruv tizimlari bilan integratsiya qilish ekanligini tasdiqlaydi.

Xizmat sifatini oshirishning amaliy yo‘nalishlari

O‘tkazilgan tahlil natijalariga tayangan holda, ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini oshirishning quyidagi iqtisodiy mexanizmlari tavsiya etiladi:

1) ekoturizm hududlarida yagona raqamli bron qilish va marshrutlashtirish platformasini yaratish, bu orqali tranzaksion xarajatlarni kamaytirish;

2) transport-logistika operatorlari uchun davlat-xususiy sheriklik asosida raqamli infratuzilmani rivojlantirishga soliq va bojxona imtiyozlari joriy etish;

3) xizmat sifatini real vaqt rejimida baholovchi reyting va fikr-mulohaza tizimlarini joriy etish orqali iste’molchi ishonchini oshirish;

4) mahalliy ekoturizm mahsulotlarini xalqaro bozorlarga chiqarishda multimodal transport koridorlaridan (O‘zbekiston-Xitoy-Markaziy Osiyo va boshqalar) foydalanishni kengaytirish.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini oshirish alohida-alohida emas, balki yaxlit iqtisodiy tizim

[10]Rodrigue J-P. The Geography of Transport Systems. — 5th ed. — New York: Routledge, 2020. — P. 112-130.

sifatida ko’rib chiqilishi lozim. Ikki soha o’rtasidagi sinergik bog‘liqlik raqamli platformalar, aqlli logistika yechimlari va sifat monitoringi mexanizmlari orqali mustahkamlanadi, bu esa nafaqat sayyohlik tajribasi sifatini, balki mahalliy ekoturizm mahsulotlarining milliy va xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini ham oshiradi. Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda ekoturizm-logistika ekotizimini raqamlashtirish bo‘yicha kompleks davlat dasturini ishlab chiqish zarurligini ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni.

2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy ma’lumotlari. — Toshkent, 2024.

3. O‘zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi hisobotlari. — Toshkent, 2024.

4. Rodrigue J-P. The Geography of Transport Systems. — 5th ed. — New York: Routledge, 2020. — 456 p.

5. UNWTO. Tourism Highlights, 2023 Edition. — Madrid: World Tourism Organization, 2023.

6. World Bank. Logistics Performance Index 2023. — Washington, D.C.: World Bank Group, 2023.

7. Coase R. The Nature of the Firm // Economica. — 1937. — Vol. 4, No. 16. — P. 386-405.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING TURIZM SOHASIDAGI KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIYALASHTIRISHDAGI ROLI

Muxtarov Botir Abdusattarovich
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali “Iqtisodiyot va turizm” kafedrasi, Iqtisodiyot fanlari nomzodi.
Muhammadiyeva Manzura Baxtiyor qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2-bosqich magistranti
Po‘latovaRo‘zigulYoqubqizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2-bosqich magistranti

Annotatsiya:Maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining turizm sohasidagi kichik biznesni moliyalashtirishdagi vazifalari, raqamli moliyaviy xizmatlarning imkoniyatlari va muhim cheklovlari tahlil qilinadi. O‘zbekistonning 2024-yil turizm va mikromoliya statistikasi asosida talabning kengayishi bilan bank moliyalashtirishining o‘zaro bog‘liqligi baholanadi. Taklif etilayotgan yondashuv bank kreditini mavsumiy pul oqimi, raqamli savdo tushumi va loyihaning investitsion